

**THE SOLKHAT'S WAR AND ITS REFLECTION IN THE
FORTIFICATION OF CAFFA**

Sergei BOCHAROV

(Crimean Branch of Institute of Archaeology NASU, Simferopol)

Airat SITDIKOV

(Kazan (Volga Region) Federal University, Kazan)

Abstract: *A relationship between two political entities – the Golden Horde and the Commune of Caffa in the 60's-80's of the 14th century is discussed in this article. The authors examine the emergence of powerful fortifications on the Black Sea coast and the transformation of the town landscape which had been influenced by the conflict between these states. The military conflict called the Solkhat's war resulted in the victory of Genoa Republic. The Golden Horde lost its coastal territory of Southern Crimea. A system of towns, villages and fortresses was created in subordination to the town of Caffa. The lands of the peninsula which belonged to Golden Horde and Byzantine were cut off from the harbours and, as a consequence, from receiving large incomes on sea trade. The last one became a monopoly of Genoa.*

Rezumat: *În acest articol este discutat raportul dintre două entități politice – Hoarda de Aur și Caffa în anii '60-'80 ai secolului al XIV-lea. Autorii examinează apariția puternicelor fortificații de pe coasta Mării Negre și transformarea peisajului urban, care au fost influențate de conflictul dintre aceste state. Conflictul militar numit războiul Solkhatului s-a soldat cu victoria Republicii Geneva. Hoarda de Aur a pierdut teritoriul de pe țărmul de sud al Crimeii. A fost creat un sistem de orașe, sate și fortificații aflat în subordinea orașului Caffa. Teritoriile peninsulei care aparținuseră Hoardei de Aur și Bizanțului au fost desprinse de porturi și, în consecință, de la veniturile dobândite prin comerțul maritim. Ultimul a devenit un monopol al Genevei.*

COSTANTINO E GLI ALTRI CULTI

Giovanni de BONFILS

(Università degli Studi di Bari Aldo Moro)

Abstract: *It examines the legislation, however defined with difficulty, of Constantine towards other religions. While taking a cautious attitude toward the pagans of empire, sided with violence versus haeretici. Towards the Jews held still a position of understanding always cautious with the limit of the protection of public order.*

Summariu: *Si esamina la legislazione, peraltro definibile con difficoltà, di Costantino nei confronti degli altri culti. Mentre assume un atteggiamento cauto verso i pagani dell'impero, si schiera con violenza nel sanzionare gli haeretici. Verso gli ebrei tiene, per contro ancora, una posizione di cauta comprensione sempre con il limite della salvaguardia dell'ordine pubblico.*

Rezumat: *Studiul examinează legislația – de altfel, definibilă cu dificultate – a lui Constantin față de alte religii. Astfel, se observă că, în timp ce avea un comportament prudent față de păgâni, acționa violent în sancțiuni față de haeretici. În schimb, față de evrei are o poziție de înțelegere precaută, dictată întotdeauna de necesitatea păstrării ordinii publice.*

FEDRO APP. 16: IL TRIONFO DELL'AMORE

Clotilde CRACA

(Università degli Studi di Bari Aldo Moro)

Abstract: *Appendix 16 deals with a delicate love story between two young people. The argument is rare in Phaedrus. The structure is dramatic and it can be divided into five scenes. It is possible to note the influence of Catullus'c.61 on the wedding procession (vv.6-10) and of Virgil (Aen. 4,160 ss.) on the tempest scene (vv.15-20). The presence of a magical donkey connects the fable with the ancient greek novel. Some details are common with declamatory texts.*

Rezumat: *În fabula 16 din Appendix Perottina, Phaedrus elaborează o temă caracteristică de comedie latină și romantism grec: iubirea a doi tineri în conflict cu familia. După introducere, scena de la ceremonia de nuntă dintre fată și un pretendent bogat este inspirată de c.61 a lui Catullus. În partea centrală, Venus creează o furtună, pentru a ajuta iubiții; scena este inspirată din cartea a IV-a a Eneidei. De asemenea, apare un animal magic, un măgar, care poartă fata la iubitul ei; el este prezent în romanul elenistic. În partea finală, părinții fetei sunt pedepsiți, Phaedrus inspirându-se din exemplele studiate în școlile de declamație.*

BASILIO DI CESAREA: LE COORDINATE SCRITTURISTICHE DELLA 'BASILIADE' IN FAVORE DI POVERI ED INDIGENTI

Mario GIRARDI

(Università degli Studi di Bari Aldo Moro)

Abstract: *The first macarism (Mt 5: 3 / Lk 6: 20) is Basil's starting point into scriptural reflection: the 'choice' of poverty and the poors is a synthesis of the Beatitudes, a mark of "life according to God" in the renunciation of earthly goods and to himself. Founding exemplum for the relief of the poorest brothers is Jesus, "born and lived poor to enrich us": the close relationship between the Incarnation and poverty is 'explained' by Pauline kenosis of God's Son. Wealth is not demonized even in monastic "fraternity": is condemned the misuse to detriment of the poors. Poverty shapes the life of a "disciple of Christ" as the first and accomplished precept of evangelical perfection, joined to the love of God and the commandments, genuine and active in love for neighbour. Here Basil identified the vocation of the church community. His biblical reflection is expressed as a commitment to the establishment of a (celebrated) Citadel (Basiliades) for reception and relief offered to social groups being in need, discomfort, disease and marginalization. The present investigation has intended to emphasize the scriptural roots of the Cappadocian's reflection; then 'to verify' them in the realization of the Basiliades.*

Rezumat: *Prima dintre fericiri (Mt 5, 3/Lc 6, 20) constituie punctul de plecare pentru analiza scripturistică: „alegerea” motivului sărăciei și a săracilor reprezintă o sinteză a Fericirilor, un semn al „urmării lui Dumnezeu” prin renunțarea la cele materiale și la sine. Unul dintre argumentele alinării celor săraci este Hristos, care „s-a născut și a trăit ca un sărac pentru a ne face pe noi bogați”: legătura strânsă dintre Întrupare și sărăcie este „explicată” prin chenoza paulină a Fiului lui Dumnezeu. Bogația nu este concepută ca fiind ceva demonic, nici chiar în mediul monastic: este condamnată doar întrebuițarea sa greșită, în dauna celor săraci. Sărăcia este cea care configurează viața unui „discipol al lui Hristos” ca pe cel dintâi și cel mai înalt precept al perfecțiunii evanghelice, alăturat iubirii de Dumnezeu și poruncilor, acela al dragostei adevărate și active față de aproapele. Aici Vasile cel Mare arată vocația comunității ecleziastice. Analiza sa biblică este exprimată sub forma unui angajament în vederea înființării unui (lăudat) Refugiu (Basiliades) pentru primirea și alinarea grupurilor sociale nevoiașе, strâmtorate, bolnave sau marginalizate. Cercetarea de față tinde să sublinieze rădăcinile scripturistice ale analizei capadocianului și să le „verifice” modul în care sunt puse în practică în Basiliades.*

NOI TIPURI DE ȘTAMPILE TEGULARE DESCOPERITE ÎN PRINCIPIA CASTRULUI LEGIUNII A XIII-A GEMINA DE LA APULUM

Ioan OPREA
(Universitatea „Alexandru I. Cuza” din Iași)

Abstract: *The aim of our study is focused on Apulum's military epigraphy. The archaeological campaign from 2011 revealed a lot of more than 300 stamped bricks and tiles, all of them belonging to legio XIII Geminae, and, among them several are unique, uncovered for the first time. The situation of Apulum site is also*

unique in the whole Roman Empire due this military stamps, because during the archaeological research from late XIX century til present, thousands of stamps were found in this site's area. Simple or with anthroponyms, the stamped bricks from Apulum are discovered in such a great number that Apulum became the highest point of military epigraphy research, not just from Dacia, but even from the entire Empire. From the simple type of stamps, those which comprise only the legion's name, the 2011's year campaign revealed 8 new types of brick stamps. Among the many other already known types, this new stamps enrich the Apulum's heritage and proves once again the importance of this castrum and city.

Rezumat: Scopul articolului nostru este de a readuce în atenția cercetătorilor situația epigrafiei tegulare militare de la Apulum, îmbogățită anul cu zeci și sute de materiale de construcție șampilate. Doar din campania arheologică de salvare din anul 2011, în principia și în zona acesteia, au fost recuperate peste 300 de cărămizi, țigle și olane aparținând legiunii a XIII-a Gemina, o parte dintre inscripțiile acestora fiind inedite. Simple sau cu antroponim, tegulele șampilate au fost descoperite la Apulum de la începutul cercetărilor din sec XIX într-un număr atât de mare, încât au conferit unicitate sitului din acest punct de vedere nu numai în Dacia, dar și în Imperiu. Dintre șampilile inedite descoperite în 2011, opt sunt în variantă simplă, fără antroponim, pe un singur rând și constituie subiectul acestui studiu. Acestea se adaugă colecției uriașe de artefacte tegulare militare și dovedesc încă o dată importanța castrului și orașelor apulense.

SULLA VIARUM MUNITIO

Daniele Vittorio PIACENTE
(Università degli Studi di Bari Aldo Moro)

Abstract: *This work seeks to examine a specific type of munus, the viarum munitio, in the organization of the cursus publicus in the imperial age, so by starting with a brief history of diachronic semantics of the munus.*

Summarium: *Questo contributo si prefigge di esaminare una specifica tipologia di munus, quella relativa alla cosiddetta viarum munitio, nell'ambito dell'organizzazione del cursus publicus in età imperiale, prendendo le mosse da una breve storia diacronica della semantica di munus.*

Rezumat: *Această lucrare încearcă să analizeze un anumit tip de munus, viarum munitio, în cadrul organizării lui cursus publicus din epoca imperială, pornind de la o scurtă istorie a semanticii diacronice a lui munus.*

PRODIGII CELESTE ÎN BREVIATORII LATINI TÂRZII*

Nelu ZUGRAVU

(Centrul de Studii Clasice și Creștine, Facultatea de Istorie,
Universitatea „Alexandru I. Cuza” din Iași)

Résumé: *Après une partie introductive sur la terminologie des signes qui prédisent des événements dans la civilisation romaine, l'étude analyse deux catégories de prodiges célestes (météorologiques et astronomiques) présents dans les écrits des bréviateurs latins tardifs. En comparaison avec ceux mentionnés dans les œuvres d'autres auteurs de la période, ils n'ont pas fait l'objet d'une recherche spéciale, que de manière insignifiante. La plupart de ces présages sont rencontrés dans l'ouvrage d'Aurelius Victor, un écrit imprégné de jugements moralisateurs et d'une plus complexe «philosophie» de l'histoire; cet ouvrage est suivi par l'Epitoma, qui montre un intérêt spécial de l'auteur pour l'anecdotique; enfin, il y a moins de présages dans les breuiaria d'Eutropius et de Festus, des manuels rédigés par commande politique, ce qui implique un négligement des aspects non-officiels. Pour les périodes plus anciennes de l'histoire romaine (la Monarchie, la République, le Principat), les signa mentionnées par les bréviateurs sont reprises des sources antérieures, mais elles acquièrent souvent de nouvelles significations, générées par la conception historique, la destination et l'intentionnalité idéologique, politique et morale des écritures. Pour le IVème siècle, les présages mentionnés ci-dessus sont soit le fruit de l'observation directe des épitomateurs, soit – très probablement – des emprunts des documents contemporains, premièrement des acta appartenant à des confréries sacerdotales (surtout des haruspices) toujours actives dans cette période-là. À la fin de l'analyse, on peut faire l'observation que les prodiges des bréviaires historiographiques tardifs reflètent, en parallèle avec la survivance de la «culture religieuse des prodiges», la manière différente dont les auteurs les ont interprétés: moralisatrice – Aurelius Victor, politique – Festus et Eutropius, idéologique – Pseudo-Aurelius Victor.*

Rezumat: *După o parte introductivă despre terminologia semnelor prevestitoare din civilizația romană, studiul analizează două categorii de presagii celeste (cele meteorologice și cele astronomice) din scrierile breviatorilor latini târzii. Comparativ cu cele menționate în operele altor autori ai perioadei, ele nu au făcut obiectul unei cercetări speciale decât în mică măsură. Cele mai multe dintre aceste semne prevestitoare se întâlnesc în lucrarea lui Aurelius Victor, scriere impregnată de judecăți moralizatoare și cu o „filosofie” a istoriei mai complexă; ea este urmată de Epitoma, care trădează un interes aparte al autorului pentru anecdotică; în sfârșit, mai puține se întâlnesc în breuiaria ale lui Eutropius și Festus, manuale redactate la comandă politică și, deci, cu mai puțină deschidere pentru aspecte neoficiale. Pentru perioadele timpurii ale istoriei romane (Regalitatea, Republica, Principatul), signa menționate de breviatori sunt preluate din sursele anterioare, dar adesea ele capătă semnificații noi, generate de concepția istorică, destinația și intenționalitatea ideologică, politică și morală a scrierilor. Pentru*

veacul al IV-lea, presagiile amintite sunt, fie rodul observației directe a epitoma-torilor, fie, foarte probabil, împrumuturi din documente contemporane, în primul rând acta ale unor confrerii sacerdotale (mai ales haruspicii) încă active pe vre-mea lor. La finalul analizei, se poate face observația că presagiile din breviarile istoriografice târzii reflectă, paralel cu supraviețuirea acelei „culturi religioase a prodigiilor”, maniera diferită în care autorii le-au interpretat: moralizator – Au-relius Victor, politic – Festus și Eutropius, ideologic – Pseudo-Aurelius Victor.

BANATUL ÎN CONTEXT PTOLEMAIC. 1. ZIRIDAVA

Sorin NEMETI

(Facultatea de Istorie și Filosofie,
Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca)

Abstract: *The author starts from Sorin Forțiu’s book, Ziridava în context ptolemeic (Editura Sfântul Ierarh Nicolae, Brăila, 2012, 138 p.), in order to discuss the problems of Ptolemy’s map of Dacia. The new hypothesis of Sorin Forțiu regarding the new coordinates of the settlement called Ziridava is treated with skepticism and in the end rejected, despite the fact that the hypothesis seems to be based on a very careful study of Ptolemy’s manuscripts and the so-called method of dynamical coordinates.*

Rezumat: *Autorul pornește de la cartea lui Sorin Forțiu, Ziridava în context ptolemeic (Editura Sfântul Ierarh Nicolae, Brăila, 2012, 138 p.), cu scopul de a discuta problemele hărții lui Ptolemeu privitoare la Dacia. Noua ipoteză a lui Sorin Forțiu privind noile coordonate ale așezării numite Ziridava este tratată cu scepticism și, în final, este respinsă, în ciuda faptului că ipoteza pare să se bazeze pe un studiu foarte atent al manuscriselor lui Ptolemeu și pe o așa-numită metodă a coordonatelor dinamice.*